

Володимир Петрович Нагребельний,
*заступник директора Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук,
член-кореспондент НАПрН України*

ПРОГНОЗУВАННЯ І МОДЕЛЮВАННЯ В ПРАВОТВОРЕННІ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННІ

Світовий і вітчизняний досвід доводить, що будь-які соціальні перетворення, особливо системного характеру, неможливі без сучасного методологічного і теоретичного підґрунтя, науково виваженого передбачення і прогнозування, зокрема, щодо розвитку державності та національної правової системи, стратегії правотворення та ефективності правозастосування.

Прогнозування у загальнознаному значенні являє собою процес підготовки науково обґрунтованих оціночних суджень (міркувань) про можливий стан відповідного об'єкта (суспільство, економіка, політика, національна правова система тощо) у майбутньому, що поєднують два елементи – передбачення і пропонування [6, с. 75-76]. Відповідно до цього в соціальному прогнозуванні виокремлюють пошуковий і нормативний прогнози. Якщо у першому випадку висловлюються можливі перспективи і основні напрями вирішення проблем майбутнього тощо, то у другому – визначається бажаний (можливий) стан розвитку і трансформації відповідного явища під впливом об'єктивних чинників або цілеспрямованої діяльності. Пошуковий прогноз здебільшого має теоретико-пізнавальний характер і безпосередньо не враховує цілеспрямованих дій з боку суб'єктів соціального управління. Його основним завданням є з'ясування того, яким чином і в якому напрямі рухатиметься досліджувальний об'єкт (відповідні суспільні відносини), а також здатність відбиття і моделювання варіантів розвитку цих відносин в динамічному, дискретному вимірі, у русі.

Знання майбутнього є необхідною умовою для правильного та ефективного управління суспільством. В процесі життєдіяльності будь-якого суспільства під впливом соціальних потреб в унормуванні і регулюванні суспільних відносин ті або інші соціальні (серед них і безпосередньо юридичні) явища знаходять своє відображення в логіці правових понять. Останні, у свою чергу, можуть і повинні використовуватися в процесі теоретичного правового (юридичного) моделювання і прогнозування, а також в процесі практичного правотворення та правозастосування. На нинішньому етапі державотворення і правотворення в Україні особливої ваги набуває наукове планування та юридичне прогнозування, які мають надавати цим процесам цілеспрямованого, поступового, системного й комплексного характеру. Юридичне прогнозування, як відомо, є науковим передбаченням майбутнього стану державно-правових процесів, їхнього характеру та особливостей, темпів і етапів, напрямів та шляхів розвитку тощо. Воно ґрунтується на певних закономірностях соціального, економічного та політичного розвитку суспільства й застосування загальнонаукових та спеціальних методів досліджень [1, с. 37-44; 4, с. 149]. Юридичне прогнозування має здійснюватись на засадах загальної теорії держави і права та соціальної прогностики, які безпосередньо пов'язані з розробкою стратегії правотворчості та її перспективного й поточного планування.

Об'єктами юридичного прогнозування є держава, право, законодавство, правова система, система державних органів і правових норм, окремі галузі права та їхні інститути. Особлива складність та багатовимірність таких феноменів як держава і право та їх відповідні підсистеми зумовлюють розробку й впровадження нових методів прогнозування, спеціально орієнтованих на вивчення динаміки складних соціальних систем, зокрема: узагальненого сценарію (прогноз надається у вигляді цілісної картини майбутнього стану об'єкта); експертного опитування; математичного моделювання; системного аналізу соціальних чинників і структур; історико-правового методу та ін.

Юридичне прогнозування являє собою одну з форм пізнання майбутнього стану держави і права та їх основних інститутів, важливою складовою соціального прогнозування і, зазвичай, охоплює термін 10–20 років. У теоретико-правовій науці юридичне прогнозування, залежно від видів, поділяють на: державознавче (загальний об'єкт – держава як складне системне соціальне утворення, що впливає на всі без винятку галузі суспільного життя); правове (загальний об'єкт – право як система суспільних відносин); кримінологічне, об'єктом якого є загальні та

локальні зміни динаміки злочинності; галузеве, в основу якого покладено прогнозування розвитку певної галузі права; локальне, що ставить за мету прогнозування розвитку окремого правового інституту.

У процесі юридичних прогностичних досліджень центральне місце має посідати формування концепції розвитку сучасної держави і права – науково обґрунтованої, системної й цілісної сукупності уявлень про найістотніші параметри майбутнього стану суспільства в цілому та державно-правових інституцій зокрема. Дана концепція має враховувати історичний та економічний розвиток, традиції, ідеологію й політику, управління, політичну ситуацію, демографічні процеси, зовнішньополітичні чинники, тенденції розвитку національної правової системи в їхньому взаємозв'язку з відповідними світовими процесами тощо. Створюючи таку концепцію, треба враховувати передусім основні чинники, що визначають головні напрями й пріоритети в розвитку держави і права, а саме: демократизація державного й суспільного життя, формування правової держави, становлення громадянського суспільства, утвердження принципу верховенства права, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, розширення сфери ринкових відносин, раціональне використання природних ресурсів і посилення екологічної безпеки, розвиток духовної (культурної) сфери, ефективний державний менеджмент та ін.

В процесі юридичного прогнозування як різновиду соціального прогнозування необхідно виходити з того, що історичний сенс соціально-економічних, політичних та правових трансформацій в українському суспільстві, його демократичного розвитку має полягати не просто в кількісній заміні існуючого застарілого масиву законодавства на новий. Передусім має відбуватися заміна в цілому культурно-історичних домінант розвитку як громадянського суспільства, так і державних інституцій на правові засади, у відродженні й забезпеченні приватно-правових основ функціонування суспільства, утвердження їх належної ролі у взаємодії з публічно-правовими чинниками, формуванні цілісної національної правової системи на основі єдиної правової політики та стратегій правотворчої діяльності.

У методологічному аспекті юридичне прогнозування повинно ґрунтуватися на розумінні соціального розвитку як руху у напрямі правового прогресу. З одного боку, сутність такого прогресу полягає у дотриманні вимог морального імперативу, загальнолюдських і загальноцивілізаційних цінностей, згідно з якими вільний розвиток людини як найвищої соціальної цінності (а не відповідних державних інститутів) де-юре і де-факто повинен розглядатися як мета і основа подальшого розвитку суспільства.

З іншого боку, сутність правового прогресу полягає у створенні та реальному забезпеченні, зокрема юридичними засобами, відповідних суспільних умов для прояву творчої індивідуальності людей, спрямованої в кінцевому підсумку на забезпечення загального блага, публічних інтересів суспільства. Суспільний порядок, спроможний забезпечувати за допомогою системи соціальних норм, у тому числі юридичних, з одного боку, широкий вияв свободи волі людини, умови її вільного духовного і матеріального розвитку, а з іншого – задоволення суспільних благ шляхом створення дійової системи соціального захисту, досягнення реальної рівності всіх громадян перед законом, єдності людей у свідомому раціональному обмеженні своєї волі, є природним джерелом соціального прогресу [7, с. 161-174].

У соціальному (у тому числі юридичному) прогнозуванні при визначенні тенденцій і перспектив суспільного розвитку всесвітня історія має розглядатися як дискретний рух по шляху поступового зростання соціальної якості гуманізму та духовності у праві, усвідомлення людством свободи не лише як абстрактної соціальної цінності, а й певної властивості суспільних відносин, правовий порядок яких передбачає, що благо свободи для людини – це не лише її права, а й певні обов'язки та відповідальність перед іншими людьми і суспільством в цілому.

Правотворчий процес вимагає від його суб'єктів не тільки відповідного рівня загальної та правової культури, а й спеціальних знань, навичок володіння мистецтвом формування текстів та формулювання змісту нормативно-правових актів. Ці знання в юридичній теорії та практиці іменуються законодавчою технікою, яка за своїм змістом являє собою сукупність певних вимог, методів і прийомів, що застосовуються для створення змісту та структури правових приписів держави, втілення їх у життя, систематизації нормативно-правових норм і актів [5, с. 367-372]. Динамізм сучасних економічних, політичних і соціально-культурних потреб Української держави зумовлює нові завдання розвитку правового регулювання відповідних суспільних відносин. Основним соціально-правовим орієнтиром у цьому напрямі має слугувати оновлена Конституція України, в якій закріплюється перспективні цілі, до яких прагне наше суспільство. Ці цілі, серед іншого визначають перспективи державно-правового розвитку суспільства та модернізації вітчиз-

няної правової системи, системи органів державної влади. Важливими насамперед напрямками національного правотворення є також гармонізація вітчизняних правових приписів з відповідними нормами європейського та міжнародного права, порівняльний аналіз проектів законів, удосконалення організаційних форм і процедур правотворчості, дотримання логічної послідовності в тексті правового акта, професійності його стилю та мови.

З метою підготовки якісних нормативно-правових (передусім законодавчих) актів необхідно створювати тимчасові проблемно-тематичні колективи з підготовки відповідних законопроектів, до складу яких доцільно залучати: народного депутата (або групу депутатів), який супроводжуватиме проект у відповідному комітеті й доповідатиме на пленарному засіданні; представників від науково-експертного, юридичного та організаційного управлінь, редакційного відділу Секретаріату Верховної Ради України; представників і фахівців відповідних державних органів і установ; спеціалістів профільних наукових установ і організацій, представників громадських та інших організацій. Центральною ланкою законодавчого процесу, на наш погляд, мають стати відповідні комітети (підкомітети) парламенту. Необхідно чітко усвідомити, що кількість прийнятих законодавчих актів не може автоматично перейти в їх якість. Законодавчо визначена система й технологія правотворення, чітка регламентація законодавчої процедури, професіоналізм його суб'єктів, удосконалення юридичної техніки мають стати одним із головних чинників законодавчого процесу в Україні. Важливою також є належна координація дій суб'єктів законодавчої ініціативи з відповідними парламентськими комітетами.

Наукове забезпечення законодавчих робіт повинно бути необхідною і обов'язковою умовою на всіх стадіях підготовки і проходження проектів законів та інших нормативно-правових актів. Слід передбачати (прогнозувати) і на основі правового моделювання всебічно обґрунтовувати наслідки дії юридичних норм, враховуючи соціальні, політичні, економічні та інші фактори, які впливатимуть на їх реалізацію. Лише завдяки вивіренім, науково обґрунтованим правовим актам, які відображають інтереси людей, та дії ефективних механізмів запровадження їх у життя можна розраховувати на динамізм розвитку держави й суспільства в цілому. Потрібно також, щоб правотворча діяльність здійснювалася комплексно, шляхом виокремлення системних і базових законопроектів, аби правове регулювання тих чи інших суспільних відносин мало завершений вигляд, враховувало різноманітні соціальні економічні та політичні чинники й інтереси. Прийняття окремих кодексів і відповідних законів, навіть, на перший погляд, досконалих, але не забезпечених механізмами їх реалізації, не узгоджених між собою та з усією системою чинного законодавства унеможливує ефективну реалізацію правових актів на практиці.

Проблеми вдосконалення правотворчої діяльності, поліпшення юридичної техніки, юридичне прогнозування і моделювання можливих правових ситуацій вимагають активізації відповідних теоретичних досліджень, а також практичного їх утілення в правотворчому процесі. Своєчасне осмислення юридичною наукою правозастосовчої практики й апробації результатів наукових розробок дасть змогу значно прискорити здійснення економічної, конституційної, адміністративної та судової реформ, вирішити актуальні проблеми правового забезпечення соціально-економічного розвитку, завершення формування національної правової системи у цілому.

За час існування України як незалежної держави фактично була створена основа національної правової системи, яка в цілому відповідала рівневі суспільних і виробничих відносин перехідного періоду. Досі ця система розвивалася шляхом кількісного накопичення масиву відповідних правових актів, спрямованих на регулювання окремих сфер суспільних відносин, а також постійного внесення до них численних змін і доповнень.

В юридичній літературі слушно акцентується увага на існуванні основних негативних тенденцій, що на даний час виявляються у формуванні системи національного законодавства. Такими тенденціями, зокрема, є: 1) зростання питомої ваги законодавчих актів про внесення змін у чинне законодавство; 2) диспропорції в законодавчому регулюванні окремих сфер і напрямів, нерівномірність законодавчого «наповнення» окремих галузей законодавства; 3) прогресуюче зниження якості законів, їх юридико-технічного рівня; 4) зменшення рівня систематизації законодавчих актів, скорочення питомої ваги та якості кодифікаційних актів (яскравим прикладом цього може слугувати прийняття Податкового кодексу України – *В. Н.*); 5) недосконалість правової регламентації та організації законодавчого процесу [3, с. 11-12]. Зміст і реальний прояв цих тенденцій, безумовно, має враховуватись в прогнозуванні правотворчої діяльності.

Критичне й творче переосмислення існуючого масиву правових актів з метою його приведення в єдину, зручну для застосування систему нормативних приписів можливе, на нашу думку, шляхом створення на основі науково обґрунтованої, прогностичної концепції Зводу законів

України як універсальної форми систематизації законодавства, здійснюваної з метою вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, забезпечення надійності, стабільності й доступності законодавства, зміцнення законності й правопорядку. Впорядкування масиву правових актів шляхом кодифікації та інкорпорації дасть можливість вилучити з них застарілі й суперечливі норми, усунути правові прогалини і колізії, що має позитивно вплинути на реалізацію правових норм. Водночас, процес правозастосування сприятиме забезпеченню законності в державі, підвищенню рівня правового виховання, юридичної культури населення.

Фундаментом формування Зводу законів України, який повинен охопити всі відомі види систематизації законодавства (інкорпорація, кодифікація й консолідація), є Конституція України, яка, як зазначалось вище, окрім іншого, має прогностичний характер, оскільки містить політико-юридичний потенціал демократичного розвитку інститутів публічної влади та громадянського суспільства. Закріплені в ній основоположні норми щодо прав і свобод людини, принципу верховенства права, економічних засад суспільства, власності, конституційних основ власності, функціонування інститутів державної влади та місцевого самоврядування, судових органів тощо в цілому визначатимуть структуру та зміст майбутнього Зводу законів України як офіційного систематизованого зібрання найважливіших чинних нормативно-правових актів у всіх галузях суспільних відносин.

Ефективне правозастосування може бути забезпечене лише на основі органічного поєднання теоретичного відображення в юридичних формах права досягнутого рівня розвитку суспільних відносин з прогностичними моделями правового розвитку, здійснення його на основі так званого дерева цілей – найближчих (тактичних) та перспективних (стратегічних). Перенесення в процесі правозастосування центру ваги на вирішення лише жорстко визначених стратегічних завдань майбутнього гальмує вирішення тактичних завдань теперішнього, а в кінцевому підсумку позначається на розв'язанні найактуальніших проблем майбутнього, оскільки кожна найближча мета є певним необхідним щаблем на шляху досягнення більш віддаленої, перспективної мети, яка може змінитися під впливом зміни комбінації об'єктивних умов та суб'єктивних чинників.

З іншого боку, підпорядкування правового регулювання лише тактичним цілям створює умови для стихійності, відкриває простір для проникнення у позитивне право вузьковідомчих інтересів, позбавляє його світоглядних засад, без яких воно перестає бути правовою формою соціального буття, а залишається лише суто формально-юридичним чинником. Тому в оновленій Конституції України має бути визначення перспективних цілей, до яких прагне наше суспільство, необхідне для того, щоб вказати певний орієнтир (вектор) для його розвитку і обмежити випадкове відхилення від обраного українським народом та визначеного державною волею напрямку.

Прийняття Основного Закону поклато початок процесу приведення всього наявного вітчизняного правового поля у відповідність до нових фундаментальних політичних, економічних, соціальних принципів, проголошених Конституцією України. Водночас на її основі значно активізувалася робота, пов'язана з підготовкою нових законів і створенням основоположних кодифікаційних актів: Бюджетного кодексу, Господарського кодексу, нових Земельного, Кримінального, Сімейного, Цивільного кодексів, Основ законодавства про загальне обов'язкове державне соціальне страхування та ін. Конституція України не лише проголосила нашу державу суверенною й незалежною, демократичною, соціальною, правовою, а й зафіксувала основні правові засади її подальшого економічного та соціально-політичного розвитку, задекларувала здійснення в країні державно-правової реформи.

Двадцятирічний досвід державотворення в незалежній Україні переконливо довів, що неможливо швидко й кардинально трансформувати існуючу систему законодавства відповідно до реальних економічних і політичних умов, сформуванню повноцінну національну правову систему, адаптувати її до європейського законодавства й гармонізувати з міжнародно-правовими стандартами, виробити надійні механізми реалізації ухвалених законів. Оновлення системи національного законодавства не може зводитися лише до прийняття нових законодавчих та інших нормативно-правових актів, оскільки саме життя, соціальна практика довели, що зростання їх кількості ще не може свідчити про їхню належну якість, про підвищення рівня та ефективності правового регулювання суспільних відносин, зміцнення законності та правопорядку.

Задекларована Конституцією України орієнтація ролі і призначення держави на реалізацію принципу пріоритету людини і громадянина потребує створення відповідної правової бази, звільнення від застарілих та колізійних норм, дублювань, тобто створення правової системи, не переобтяженої декларативними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, актами тимчасової чи локальної дії, а такої, що містить достатню кількість актів, покликаних регу-

лювати сучасні динамічні суспільні відносини. Насамперед, це стосується правових актів, які перебувають у відповідному системному взаємозв'язку, є ефективними і зрозумілими, зручними в користуванні не лише для фахівців-юристів, а й для пересічних громадян. Йдеться про необхідність удосконалення наявного масиву нормативно-правових актів, передусім законів, шляхом науково обґрунтованого їх опрацювання з урахуванням потреб суспільного розвитку та державно-правового будівництва.

Ефективність систематизації законодавства, а відтак, і ефективного правозастосування, в багатьох випадках зумовлена нормативною сутністю так званих комплексних законодавчих актів, які з позиції предмета правового регулювання містять норми, що належать до різних галузей права. Кожній галузі права, як відомо, властивий свій метод правового регулювання як сукупність специфічних засобів і прийомів, за допомогою яких здійснюється правовий вплив на певний вид суспільних відносин (владний метод, метод рівності сторін та вільного волевиявлення тощо). На сьогодні у процесі законодавчого процесу доцільно враховувати структурні сфери правового регулювання, що вимагають кодифікації нормативно-правових актів і тих галузей права, яким властиві моноджерела, або, навпаки, поліджерело законодавчої діяльності нормативних актів. Якщо систематизацію законодавства розглядати як форму, то даний процес характеризується певними інграційними властивостями, ефективність яких зумовлена завершеністю формування тих чи інших законодавчих масивів, властивих відповідним галузям права.

В контексті моделювання і прогнозування розвитку національної правової системи потребує наукового уточнення й поняття міжгалузевих інститутів у правовій системі. З іншого боку, на процес систематизації законодавства впливає й диференціація нормативно-правового масиву, що спричиняє формування нових комплексних галузей права (інвестиційного, енергетичного, інноваційного, страхового, конкурентного тощо). Для систематизації законодавства доцільно виробити науковообґрунтовані й виважені критерії, що забезпечують гармонізацію національного законодавства з міжнародно-правовими стандартами, межі його уніфікації, досліджувати природу нормативних приписів міжнародно-правових актів, що стали складовою національного законодавства. Ця проблема значно активізується у зв'язку з потребами адаптації українського законодавства до права Європейського Союзу.

Якість правотворчої діяльності безпосередньо пов'язана як з належним організаційно-технічним, так і з науково-прогностичним забезпеченням. Досвід підготовки й прийняття Податкового кодексу України, засвідчив про відсутність науково-обґрунтованих концептуальних підходів на етапі його розробки, а також прогнозних оцінок і моделювання політичних, соціально-економічних та фінансових наслідків запровадження і дії кодексу. Пошук нових організаційно-методичних форм правотворчої діяльності, залучення до цього процесу на всіх його етапах широких кіл юридичної громадськості та інститутів громадянського суспільства, й передусім науковців-правознавців, є тим резервом, який дасть змогу піднести на новий рівень процес правотворення, поліпшити ефективність правозастосування.

Недостатня якість вітчизняних правових актів зумовлена як суб'єктивними, так і об'єктивними чинниками. Йдеться, зокрема, про відсутність правового регулювання законотворчої діяльності. Для усунення цієї перешкоди необхідно нарешті прийняти законодавчий акт про закони та законодавчу діяльність. Запровадження цього акта дало б змогу більш чітко регламентувати діяльність усіх суб'єктів правотворення, впорядкувати всю систему нормативно-правових актів, вдосконалити форми обґрунтування необхідності прийняття відповідних правових актів, прогнозування результатів їх застосування тощо, а отже, й підвищити ефективність реалізації цих актів.

Нині вкрай актуалізувалась проблема визначення правових, економічних та організаційних засад моделювання і прогнозування соціального і правового розвитку країни, окремих секторів і галузей її економіки та відповідних адміністративно-територіальних одиниць (як складової загальної системи державного регулювання економічного, соціального і правового розвитку українського суспільства і держави). Свого часу з метою певного вирішення цієї проблеми, встановлення загального і побудованого на єдиних принципах порядку розробки, затвердження та виконання вказаних прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку був розроблений й ухвалений Верховною Радою України Закон України від 23 березня 2000 р. «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [2], який, на жаль, як показала практика, не виконує функцій законодавчого акта, що регламентує відносини державного прогнозування соціальних та економічних процесів.

Важливою також є проблема науково-правової експертизи проектів правових актів (включаючи прогнозу оцінку доцільності їх прийняття та соціальної і юридичної ефективності), яка

має стати надійним засобом забезпечення високої якості, обґрунтованості й законності відповідних актів, а також запобігання можливим негативним наслідкам їх реалізації. Наразі порядок проведення такої експертизи та юридична сила її висновків досі нормативно не врегульовані. Згідно з існуючою практикою головні розробники проектів законів та інших правових актів направляють ці проекти на висновок чи візування до відповідних державних органів, наукових установ та вищих навчальних закладів. Сторони, як правило, не оформляють відповідним чином своїх взаємовідносин і, як правило, не несуть відповідальності за змістовність та об'єктивність висновків щодо законопроектів. Унаслідок цього науково-правова експертиза законопроектів проводиться переважно формально й виявляється малоефективною. При цьому, варто зазначити, що у багатьох країнах існують спеціальні структури (органи, ради, експертні групи тощо) з проведення незалежної експертизи законопроектів, які функціонують на тимчасовій або постійній основі. Такий орган (організація) з проведення незалежної науково-правової експертизи проектів законодавчих актів має бути створений і в Україні, що дасть можливість значно поліпшити їхню якість, спрогнозувати і змоделювати можливі наслідки (як позитивні, так і негативні) їх реалізації, підвищити рівень теоретико-методологічного впливу на стратегію правотворчої діяльності, а також наукового супроводу правозастосування.

Список літератури:

1. Андріюк В. В. *Методологічні проблеми нормативного юридичного прогнозування* / В. В. Андріюк // *Держава і право*. – 2009. – № 44. – С. 37–44.
2. *Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»* від 23.03.2000 р. № 1602-III // *Відомості Верховної Ради України*. – 2000. – № 25. – Ст. 195.
3. *Законодавчий процес і парламентська процедура в Україні (проблеми якості, рекомендації щодо вдосконалення в контексті європейської практики): [монографія]* / О. В. Скрипнюк, М. О. Теплюк, О. І. Ющик. – К.: Атіка – Н, 2010. – 92 с.
4. *Нагребельний В. П. Прогнозування юридичне* / В. П. Нагребельний // *Юридична енциклопедія: В 6-ти т. / [відповід. ред. Ю. С. Шемшученко]*. – К.: Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2003. – Т. 5. – С. 149.
5. *Общая теория государства и права: Академический курс в 2-х т.* / [под ред. М. Н. Марченко]. – М.: Зерцало, 1998. – Т. 2. *Теория права*. – 640 с.
6. *Сафаров Р. А. Прогностический метод государственного управления* / Р. А. Сафаров // *Советское государство и право*. – 1971. – № 8. – С. 75–79.
7. *Селіванов В. М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти: [монографія]* / В. М. Селіванов. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 724 с.

Нагребельний В. П. Прогнозування і моделювання в правотворенні та правозастосуванні

Розглядаються окремі концептуальні аспекти прогнозування в правотворчій і правозастосовній діяльності, визначається його роль, значення та можливості для підвищення якості нормотворення і ефективності правозастосування в цілому.

Ключові слова: прогнозування, моделювання, правотворення, правозастосування.

Нагребельный В. П. Прогнозирование и моделирование в правотворчестве и правоприменении

Рассматриваются отдельные концептуальные аспекты прогнозирования в правотворческой и правоприменительной деятельности, определяется его роль, значение и возможности для повышения качества нормотворчества и эффективности правоприменения в целом.

Ключевые слова: прогнозирование, моделирование, правообразование, правоприменение.

Nagrebел'niy V. Forecasting and modeling in the legal creativity and legal application

It is examined individual concept aspects of prediction in law-making and legal employment activities, determined its role, importance and possibilities for increasing the quality of the norm-creation and effectiveness of legal employment generally.

Key words: forecasting, modeling, legal employment, legal creativity.